

SECCIÓ JURÍDICA

Moviment corporatiu. — Continua el Col·legi d'Advocats de Barcelona en la tasca de què parlarem a l'anterior ANUARI, i en desembre de 1913 inaugura la *Biblioteca jurídica de Catalunya*. En aquell acte solemni el degà del Col·legi enaltí la importància, transcendència i significació d'aplegar en un lloc especial els llibres de lleis i dels tractadistes, els manuscrits contentius de costums i de l'expressió activa del Dret, i fou llegida la memòria *El Dret català a la Illa de Sardenya* (1), en què D. Josep O. Anguera de Sojo féu relació de l'encàrrec que la Junta de Govern de l'esmentada corporació li conferí de practicar en aquella illa d'història accidentada investigacions relatives a la comunicació del Dret català. Consignà el Sr. Anguera que la història del Dret de l'Illa de Jaume II i Pere III ve a ésser com la història i la interpretació paral·leles, del Dret a Catalunya, com ho proven d'una manera especial els documents del municipi de Càller, el qual podria ésser anomenat *Nova ciutat de Barcelona*, ja que prengué la legislació d'aquesta, reunida en el Llibre verd, la rubrica del qual és la de *Privilegia et Constitutiones Civitatis Barchinone que locum habent in Castro Callari*, sense que hi hagués cap imposició; de manera que al costat del Dret de Catalunya floreix el d'elaboració pròpia, i a la fi ambdós es fonen en un Dret únic. Passà revista, l'Anguera, a la bibliografia jurídica sarda; examinà l'autonomia de l'Illa sota la dominació catalano-aragonesa; digué que la recepció del Dret català, que començà per ésser un fet a Càller, també tingué lloc a Alguer i paulatinament a les altres poblacions de l'Illa, en les quals es generalitzà, igualment, la parla catalana, de la qual cosa es prova la col·lecció estampada en el segle XV per Francesc Carroç, senyor d'Arborea, amb el títol *Capítols e ordinacions de la ciutat de Terranova e encontrada de Geminis*; descrigué el sistema parlamentari sard com idèntic al de Catalunya; esmentà els estatuts de les Universitats callerasa i de Sàsser com presos dels de Lleida, i l'organització de la Reial Audiència i la Cancelleria a semblança de les catalanes, i provà que en general totes les institucions públiques del Dret sard reproduïren o almenys remembraren les similars de Catalunya, com en el Dret privat les reproduïxen la successió especial dels impúbers, el testament davant del rector, el sacramental, la llibertat de contractació en els capítols matrimonials, la separació de patrimoni dels conjunts, l'esponsalici, el dret de l'any del plor, la tenuta, la simultània detracció de les quartes legítima i falcidia, la prescripció trentenaria per a tota mena d'accions, causes i drets, els testaments *inter liberos i ad pias causas*, l'inventari fet com era d'estil a Barcelona, i altres que existien sense perjudici del paral·lelisme d'un dret propi originari o que amb aquest coexisteix. Fruit, diu l'Anguera (i no sense raó) fou la implantació espontània de tantes institucions, del procediment de Catalunya, en la formació de son Dret intern, inspirat en una enlairada interpretació de la màxima «quiscuna gent a si meteix elegeix pròpia llei per sa costuma», consagrada en l'Úsatge *Unaquaeque gens*; en força de la qual interpretació els legisladors respectaren la llibertat de fer ordinacions els municipis, de contractar els particulars, de transigir i de testar (pel qual motiu les institucions creïxeren sense lleis i més es troben als manuals dels notaris que en preceptes escrits), el Dret romà fou acceptat com a dret de gentes, el poble restà sobirà, la terra no es reduí a ésser el compliment d'una condició per a l'existència de l'Estat, i el poder públic tan sols intervingué, en cas de conflicte entre diverses institucions, concretament i exclusivament per al conflicte, essent penyora certa de seny i d'equitat.

Exterioritzà el mateix Col·legi l'interès per l'avenç del Dret i la Legislació. El seu delegat a la XXVIII conferència de l'Associació de Dret Internacional (Madrid, 1-6 octubre de 1913), senyor Trias i Giró, presentà una Memòria sobre *Las personas jurídicas de fin no utilitario en Derecho internacional* (2) per a la Conferència que l'any 1914 s'havia de celebrar a Brussel·les, i malaventuradament fou sospesa; i una altra memòria amb el títol *De l'autorité et l'exécution des décisions judiciaires, et des sentences arbitrales et d'amiable composition en matière contractuelle civile et commerciale* (3).

Finalment, promogué la reunió, sota el seu patronat, d'un Congrés de Legislació Elèctrica.

A l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, també de Barcelona, l'any 1913, el President, D. Joan Maluquer i Viladot, llegí el discurs inaugural *Noticia acerca el nuevo derecho político admi-*

(1) Barcelona. Imprenta Editorial Barcelonesa, 1914.

(2) Barcelona. Jepús, 1914.

(3) Publicada pel col·legi d'Advocats en el fascicle de la *Revista Jurídica de Catalunya* dedicat a la memòria del senyor Trias i Giró.

nistrativo de Canarias (1), contentiva d'un estudi dels antics cabildes de l'arxipèlag, i la relació crítica del Dret novíssim; D. Tomàs Fontova, en donar l'última serie de conferències organitzades sota la protecció de la Diputació Provincial de Barcelona, desenrotllà el tema *La legítima dels fills a Catalunya* (2), examinà aquesta institució des dels punts de vista filosòfic, històric i positiu, i assenyà les reformes aconsellades pels actuals estats jurídic i social; i D. Rafel Gay de Montellà exposà, en una altra conferència, els *Problemes de Dret civil amb relació a la legislació hidràulica* (3). L'any 1914, el president, D. Guillem A. Tell, llegí el discurs inaugural sota el tema *Un siglo de escuela histórica* (4), el naixement de la qual escola assenyala en el romanticisme foragitador del filosofisme del segle XVIII, i donà una conferència sobre *El Registro de la Propiedad en Egipto en la época romana* (5); D. Enric Lanfranco disertà sobre *El pacto compromisorio en las escrituras de sociedad mercantil* i els *Contratos marítimos de Mota y participación en madera*, i es discutí àmpliament l'expansió que s'ha de donar a la legislació relativa a societats mercantívoles.

Bibliografia. — I. *Llibre del Consolat de Mar*. — A) Molt satisfactoria és la readquisició de la primera edició d'aquest llibre. Tan sols un exemplar se'n coneixia: l'existent al Museu Britànic, de què donà compte en Haebler (*Bibliografía ibérica del siglo XV*, n.º 163). L'eximi i meritiuíssim bibliòfil D. Isidre Bonsoms ha enriquit el seu preuat aplec de llibres, existent avui a Valldemossa, a l'illa de Mallorca, amb un altre exemplar procedent de la col·lecció Huth i en el qual hi ha un certificat, estès per encàrrec del llibreter de Londres B. Quaritch, fent constar la seva identitat amb el del Museu Britànic, fòra que aquest en el foli 45^a no té les caplletres amb dibuixes que es troben a l'altre. L'examen d'aquell, del qual és afortunat possessor en Bonsoms, permet ampliar la descripció feta per en Haebler i els seus predecessors. El llibre es un volum en foli menor, de 139 x 205 mil·límetres de caixa, en lletra gòtica, a dues columnes i sense colofó. El nombre de ratlles és desigual (35, 36, 37 i 38). Tots els capítols tenen caplletres treballades, estampades després del text. No té foliació, ni els primers 59 folis tenen signatures, que, després, comencen la f (quinternus fins a la m. v.: n és sextern, i o és quatern). Tampoc tenen signatura els darrers vuit folis. El text, que comprèn 128 folis, ho és del que serví per dues crides: un del ver *Llibre del Consolat*, tal com el descrigué en Haebler i que fineix amb les mateixes paraules FO FETA LA PRESENT CRIDA PRE EN RA | PHEL PUIOL CORREDOR DE LA CIUTAT | DE BARCHENONA A xiiii D NOHEM | BRE. ANO dñe. M.cccc.L.viii AB | DUES TROMPES PER LOS LOCHS ACUSTU | MATS E FORA LOS LOCHS ACUSTUMATS | EN LOTGE. Segueix la desconcertant quatreata, d'un llenguatge aragonésat:

*Este libre ansi hordenado
De doctrina tant perfeta
Todo por su uia recta
Deu bendicto es acabado.*

Ve un foli en blanc amb la filigrana floreta de sis pètals; vuit folis d'estampació més correcta i que comencen amb les paraules SEGUEIXEN LES ORDINACIONS NOUAMENT FETES i fineixen FONCH FETA LA PRESENT CRIDA PER MI | ANTHONI STRADA CORREDOR DE LA CIU | TAT A TRES DE JUNY ANY MIL CCCC | VUYTANTAQUATRE | ACI ACABEN LES ORDINACIONS | NOUMENT FETAS SOBRE LES SE | GURETATS MARITIMES.

Haebler diu que l'estampació d'aquest incunable és de les lletres empleades per en Nicolau Spindeler a les seves produccions tarragonines, i que, essent gairebé segur que es féu a Barcelona, s'ha d'aproximar cronològicament, tant com sigui possible, a les estampacions tarragonines d'en Spindeler, i per aquest motiu el suposa fet vers l'any 1484. Aquesta és la data de la crida que forma el segon contingut del volum i que pertany a un període de més avenç de la tipografia catalana respecte del que forma el primer contingut, a què es refereix la crida feta l'any 1458. Per això cal suposar que l'estampació d'aquest primer contingut, o sia, verament, del *Llibre del Consolat*, fou realitzada abans de l'any 1484, fixat per en Haebler.

B) De dordre és que en un llibre tan ben escrit com és el publicat recentment pel professor de la Universitat de Catania, Riniero Zeno, *Storia del Diritto marittimo nel Mediterraneo*, sigui citada,

(1) Barcelona. Jepús, 1913.

(2) *Revista Jurídica de Catalunya*, t. XX, ps. 129 i 209.

(3) *Revista Jurídica*, t. XIX, p. 323.

(4) Barcelona. Imprenta Elzeviriana, 1914.

(5) Barcelona. Casa de Caridad, 1914.

com a primera edició del *Llibre del Consolat*, no aquella de què acabem de parlar i sí la que fou segona, estampada l'any 1494. D'altra part, s'ha de fer a l'esmentat professor la justícia d'haver-se ocupat fidelment d'aquest llibre, reconeixent la seva paternitat catalana i rebatent ço que sosté en Schaubé.

C) Per l'estudi dels precedents del mateix llibre del qual es fa menció, té importància l'obra *The Rhodian Sea-Law*, publicada, segons manuscrits, per Walter Ashburner (Oxford). A més, a la terça part de la introducció es fa una confrontació del sistema bisantí en el Dret marítim amb els dels pobles mediterranis, inclòs el *Llibre del Consolat de Mar*, mereixent-li particular examen l'agermanament. L'E. Brandileone, de Bologna, en un article crític (*Revista Byzantinische zeitschrift*, 6 agost 1914, ps. 253-260), féu l'exposició i el judici d'aquesta obra, i respecte de l'agermanament diu que el *Llibre del Consolat* conté moltes particularitats originals, essent notable la de què en lloc de constituir-se l'agermanament de persona i persona, com arreu, es constitueix entre cosa i cosa, agermanant la nau i l'haver, el qual es troba també a les *Costums escrites de Tortosa*, els preceptes de les quals relatius al dret marítim són reproducció dels del *Llibre del Consolat*.

D) Un ver aconeteixement fou l'estampació per Henrich i C.^a, en 1914, del *Llibre del Consolat de Mar*, amb «notícies bibliogràfiques, històriques i lingüístiques i amb un apèndix de notes i documents inèdits relatius a la història del Consolat i de la Llotja de Barcelona», per D. Ernest Moliné i Brasés. Des de l'any 1645 no havia sigut estampat a Catalunya, en son llenguatge original, català, l'esmentat llibre, any en què es publicà la darrera edició oficial amb el títol *Llibre de Consolat dels fets marítims*. En Campmany el publicà (a. 1791) a Madrid en castellà i català (1), en Pardessus a París (a. 1831) en català i francès, en Travers Twiss a Londres (a. 1874) en català i anglès; i en diversos paratges es publicaren edicions castellanes, franceses, italianes i alemanya, com abans havia sigut estampat, dues voltes, en holandès. La nova edició catalana no és verament una edició crítica, emperò gran és la seva valua per ésser feta a base de les que a les primeries del segle XV arreglà oficialment en Francesc Celelles, l'acceptació obtinguda per la qual, com diu en Moliné i Brasés, marcà el moment de la fama mundial del *Llibre*, reproduït, des de llavors, com a cosa cristal·litzada i definitiva, amb invariable identitat, i pel resultat de la compulsa del text d'en Celelles amb els còdexs, especialment amb el recòndit en l'Arxiu Històric de Mallorca. No s'ha reduït la tasca d'en Moliné a la presentació del text. En una introducció històrica, en la qual, després de tractar del comerç dels catalans, examina les opinions emeses per en Capmany, Azuni, Pardessus, Wildschut, Solmi, Oliver, Sciolla, Schaubé i Blancard, des del segle XVIII, sobre la data i el lloc en què aparegué l'esmentat *Llibre*, i després de resumir-les, dóna, amb raó, per clar i inqüestionable, que el *Llibre del Consolat de Mar*, compilació de les costums marítimes i mercantívoles que de temps immemorials s'observaven en totes les mars conegudes, i que no sols venien dels pisans, sinó fins dels rodís i romans, en la forma que coneixem, fou redactat pels prohoms de mar catalans durant la segona meitat del segle XIIIe i no després de 1283. Continúa, després, una relació de testimonis laudatoris d'autors estrangers, i una completa *Bibliografia del Llibre* (2), en la qual examina els còdexs catalans de Mallorca, València, Càller i París (3) i les edicions estampades, fixant-se d'una manera especial en la, abans esmentada, primera sortida a Barcelona. Al text segueixen els *Capítols del Rey En Pere*, les diverses *Ordinacions de Concellers de Barcelona*, les tretes del privilegi *Recognoverunt Proceres* i d'altres fonts que es troben a la generalitat de les edicions, un repertori alfabètic, un interessantíssim glosari, una ressenya històrica del Consolat i la Llotja de Barcelona, una lletra sobre l'ordre judiciari de València, la «Rúbrica del *Llibre dels privilegis* e altres actes faents per los honorables Còsols de la Mar de Barcelona», la *Mulassa* dels llibres de *Privilegis* i de *Concells de la Lonja de Barcelona*, un «Noticiari del Consolat y de la Llotja de Barcelona, extret del *Llibre de Privilegis*, los de *Deliberacions*, altres de l'arxiu del Consolat, lo *Manual de Novells ardis* y la *Rúbrica den Bruniquer*» i altres documents i notícies. El meritíssim treball d'en Moliné està contingut en un volum en foli de pp. XCVI-382 d'esplèndida estampació.

Saint-Roman (Marius André) en tractà (4) amb lloa, anuncià que el Ministeri de Negocis Estrangers de França l'enviava en comissió a Barcelona per a fer investigacions sobre els orígens del *Consolat de la Mar* i preparar una traducció del *Llibre*, i digué que tota mena d'errors i fins de mentides

(1) Per una llastimosa corruptela introduïda, en Capmany diu *texto lemosin*.

(2) Tant sols cal afegir el treball de Constans, *Le Consulat de la Mer à Marseille au XIIIe siècle* (volum del *Congrès des Sociétés savantes de Provence à Marseille*, a. 1906, 2.ª secció històrica) i la ja citada obra de W. Ashburner, *The Rhodian Sea-law editd from the manuscripts* (Oxford at the Clarendon Press, 1909).

(3) A la Biblioteca Nacional de la qual ciutat n'hi ha dos.

(4) En el periòdic *L'Univers* de 25 de juny de 1914.

interessades s'han escrit, especialment en el segle XVIII, respecte de la llengua en què fou escrit i l'època de la seva aparició, emperò que l'estudi del text i dels documents contemporanis i posteriors han fet arribar a dues conclusions que avui són indubtables: que el text català és original i no una traducció o imitació, i que fou compost a Barcelona vers la meitat del segle XIIIe.

II. Altres treballs s'han publicat sobre textos jurídics. El d'en Ferràn Valls i Taberner ⁽¹⁾ *Las Consuetudines ilerdenses, 1227, y su autor Guillermo Botet*, comença tractant de la carta de població i dels privilegis reials de Lleida com a precedents de les *Consuetudines*, s'ocupa d'aquesta compilació, del seu autor, data, estructura, elements i fonts de quiscún dels seus llibres, son caràcter, llocs en què regí, sistema i principals disposicions del Dret civil lleidatà, bibliografia de les *Consuetudines* interessantíssimes noves bibliogràfiques documentades d'en Guillem Botet, i una comparació de les Cartes de població de Tortosa, Lleida i Agramunt, i el Privilegi de Mallorca.

Del mateix investigador i d'en Ramón d'Abadal i Vinyals és el primer quadern ⁽²⁾ de *Textes de Dret català*, col·lecció publicada sota el patronat de la Diputació Provincial de Barcelona. És dels *Usatges* de Barcelona. Conté una *Introducció* en què s'esbrina la diversitat d'origen dels *Usatges*, la procedència dels que no són primitius, seguint, especialment, les indicacions de Julius Ficker, de què es parlà a l'ANUARI de 1908, i la bibliografia dels *Usatges*. Segueix el text d'aquests que en llatí conté el còdex n.º 2 de la *Colección de Códigos*, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que serví per a la traducció al català dels mateixos *Usatges* i de les *Constitucions i altres Drets de Catalunya*, i, per nota, l'esmentada traducció tal com se troba a l'edició de 1704. És un avenç del treball crític relatiu als *Usatges*, el qual *desideratum* fou proclamat a l'ANUARI de 1907.

També en Ramón d'Abadal donà a l'estampa ⁽³⁾ una bella *dissertació* intitulada *Les «Partides» a Catalunya durant l'Edat mitja*. Contraposa la *Consuetudo Cathalonie*, reguladora de la tenència dels feus, a la *Consuetudo Ispanie* que, respecte de ço mateix, aparegué a Catalunya, segons un document de l'any 1336 i altres posteriors, i que no era altra cosa que el contingut del títol XVIII de la segona *Partida*, de la traducció de la qual al català es conserven exemplars, així com Zurita era posseïdor d'un de tota la segona *Partida* i a la Biblioteca de l'Escorial existeix la de la primera *Partida* del temps de Pere III de Barcelona, IV d'Aragó. D'aquest rei publicà en Coroleu una carta, reproduïda per en Rubió i Lluch juntament amb una altra, en què s'encomana la traducció de les *Partides* al català; i l'Abadal, amb raó, té per fill d'aquesta encomanda el manuscrit de l'Escorial, la Biblioteca del qual es troba una serie de fragments de la segona i sèptima *Partides*, tenint-se, coneixement d'haver existit, en nombre relativament crescut, exemplars castellans de les *Partides* a les biblioteques reials de Catalunya. Tot això és demostratiu d'un moviment jurídic inspirat en el còdex d'Alfons el Savi, de Castella, per ésser en general l'expressió del dret canònic romà. D'ell nasqué l'intent d'aplicar a Catalunya la costum feudal castellana, sobre tot per en Pere III, en lluita amb la costum catalana, i usant-se les dues equilibradament, després del rei Martí, com a poderós instrument o vehícol, per la seva menor comprensió de drets, que facilités el pas del règim feudal a l'absolutisme monàrquic. Fineix el treball amb la inserció crítica dels textos de *Les Costums d'Espanya*.

D'en Francesc Maspons i Anglasesell és el llibre llorejat per l'Academia de Jurisprudencia i Legislació de Barcelona i que s'intitula *Qüestions civils estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera i extractades* ⁽⁴⁾. Les *Observacions preliminars* constitueixen una ullada a les obres clàssiques del Dret civil català, en la *Nota bio-bibliogràfica* es relaten la vida i els escrits d'en Peguera, i aquests són extractats amb gran fidelitat i cura.

En Francesc Pallerola publicà *El Principado de Andorra y su constitución política* ⁽⁵⁾; Félix Duràn, *Las relaciones jurídicas del Monasterio de San Cugat del Vallés* ⁽⁶⁾; Eduart Ruiz i García de Hita, amb un pròleg d'Adolf Bonilla, *La Propiedad señorial* ⁽⁷⁾ a Catalunya; Algarra, *El crédito de los pequeños municipios y la Sociedad del Crédito Comunal del Reino de Belgica* ⁽⁸⁾; Eusebi Díaz, la segona edició de les *Instituciones de Derecho romano* ⁽⁹⁾; Gay de Montellà, *El accidente de abordaje, Legislación española y derecho marítimo comparado* ⁽¹⁰⁾; Pedrerol, *El tratado de propiedad*

(1) Barcelona, 1913. — Tesi doctoral.

(2) Barcelona. Casa Provincial de Caritat, 1913.

(3) Barcelona. L'Avenç, 1914. Extret de *Estudis Universitaris Catalans*.

(4) Barcelona. Alvar Verdaguer, 1913.

(5) Lleida. Sol i Benet, 1913.

(6) Madrid. Imp. de la Rev. de Arch., Bibl. y Museos, 1914.

(7) Madrid. 1913.

(8) Madrid. Fontanet, 1914.

(9) Barcelona, 1913-1914.

(10) Madrid. Hijos de Reus, 1913.

intelectual con Panamá (1); Xiqués *Estudios sobre la sucesión mortis causa, bajo el punto de vista filosófico* (2); Josep M. Milà i Camps, *La buena fe en las contiendas judiciales* (3); Lloret, *Dret orgànic municipal* (4), publicació de l'Escola de Funcionaris d'Administració Local, creada i sostinguda per la Diputació Provincial de Barcelona; i August Pereyra, *El capitalismo y el problema económico* (5).

La Real Academia de la Historia ha publicat els volums XVII-XX de *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*, comprénent el final de les Corts de Barcelona de 1436-37, el Parlament de Barcelona de 1438, les Corts de Tortosa de 1439 i les Corts de Lleida de 1440 (6).

A la *Revista Jurídica de Cataluña*, demés dels treballs del Col·legi d'Advocats i de l'Academia, ja esmentats, es publicà el d'en Catà, *Las constituciones de Jaume I (1251) y de Felip II de Castilla (1599)*, i començà la *Exposición razonada y crítica de las costumbres jurídicas del Principado de Cataluña o de algunas de sus principales comarcas*, exposició escrita amb absolut desconeixement dels moderns treballs sobre el feudalisme i la propietat a l'Edat mitjana; d'en Faus, *Del contracte d'empenyament a Catalunya*; d'en Martí i Miralles, *Las clauseles «Ad cautelam» y la doctrina dels autors a Catalunya*; d'en Pedrerol, *El anteproyecto de reforma de la ley de Propiedad industrial*; d'en Saguer, *Els fideicomisos amb relació a la futura codificació catalana*; d'en Tell, *Enfitensis*; d'en Trías i Giró, *El matrimonio canónico español y su valor internacional*; i, anònims, els de la *Teoría del Estado compuesto* i *La Beneficencia*.

Col·laboració estrangera. — Rafael di Tucci publicà *Il Fisco e i naufragi nel diritto sardo durante il periodo aragonese e spagnuolo* (7) i *Cenni sull'usura nell'antico diritto sardo* (8).

Necrologies. — Ens deixà l'eximi professor de Dret internacional a la Universitat de Barcelona, D. Joàn de D. Trías i Giró. En la seva especialitat fou autor dels treballs *Estudios elementales de Derecho internacional privado*, curta, emperò substanciosa obra de què donàrem compte a l'ANUARI de MXCIX-X; discurs d'inauguració de curs universitari *Los progresos internacionales y la Etica cristiana* (9), original i conscienciós; *El Derecho inter-regional según el art. 15 del Código civil* (10), en què defensà el dret de les regions espanyoles a completa igualtat davant del legislador; *Constitución política y personalidad internacional del Principado de Andorra* (11), en què esbrinà les relacions d'aquell petit estat amb la França; *Bases para la unificación de la legislación ibero-americana sobre la adquisición y pérdida de la ciudadanía* (12); *Fundamento racional de la extraterritorialidad de los actos soberanos* (13); *La extraterritorialidad de las letras de cambio* (14); *La solución de retorno (renvoi) ante los Tribunales de España* (15). La seva especialitat merescué que fos nomenat membre efectiu de l'Institut de Droit Comparé, de Brussel·les després de les Conferències que donà a la Universitat lliure d'aquesta ciutat i a la de Lovaina, i de la International Law Association; delegat del Col·legi d'Advocats de Barcelona a la XXVIII Conferència de l'Associació de Dret Internacional, a la qual presentà la Memoria *Las personas jurídicas de fin no utilitario en Derecho internacional*, i a la següent Conferència, que s'havia d'aplegar a Brussel·les, per a la qual envià la Memoria *La autoridad y la ejecución de las decisiones judiciales y de las sentencias arbitrales y de amigable composición extranjeras en materia contractual civil y mercantil* (16). Civilista a l'ensem, en Trías i Giró traduí les *Instituciones de Dret romà* d'en Serafini amb notes del Dret espanyol, especialment, del de Catalunya (17), i escrigué l'estudi *Le Droit civil en Espagne* (18). Fou paladí de les institucions

(1) *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, CXXIII, 293.

(2) Barcelona. Librería Religiosa, 1914.

(3) Barcelona. Vda. Badia, 1914.

(4) Barcelona. Lloret, 1914.

(5) Barcelona. Comas i Portabella, 1914.

(6) Madrid. Fontanet, MCMXIII-MCMXIV.

(7) *Revista Italiana di Scienze Giuridiche*. Roma, 1913.

(8) Extret de la *Revista Italiana di Sociologia*, Roma, 1913.

(9) Barcelona. Tipografía La Académica de Serra Hnos. y Rusell, 1912.

(10) Barcelona. Establecimiento tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C., 1889.

(11) Barcelona. Imprenta de Subirana Hnos., 1890.

(12) Barcelona. Imprenta y litografía de José Cunill y Sala, 1900.

(13) *Revista Jurídica de Cataluña*, 1897, p. 785.

(14) La mateixa Revista, 1896, p. 577.

(15) La mateixa Revista, 1901, p. 173.

(16) La publicació d'abdues Memories queda esmentada al parlar dels treballs del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

(17) Barcelona. José Espasa, editor, 1906.

(18) Publicat a la *Revista de Dret Comparat* a Brussel·les, i, per separat, Brussel·les, Van Buggehout, 1911.